

Popüler faşizm ya da faşizm sıradanlaşırken

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Şimdi sinemalarda 'oynayan' 'Vatansever' Avrupa'da 'vizyona' çıkar çıkmaz basında

birbiri ardınca yazılar yayımlandı ve film kimilerince 'faşist' olarak nitelendirildi. Tartışma hızla gelişti ve birkaç noktada odaklandı.

Filmin faşist eğilimleri 'tarihsel film' kavramı açısından değerlendirildi. Filmin anlattığı bazı olayların asla cereyan etmediği, Vatansever'in İngilizleri faşist gibi göstermek istediği yazıldı. Oysa, ne filmin asıl esprisini yaratan öyle bir vahşi İngiliz subayı yaşamış ne de filmde gösterildiği gibi insanlar ayin yaptıkları kiliseyle birlikte ateşe verilip yakılmıştı. Dolayısıyla, faşizm filme, filmin 'ruhuna', tavrına değil 'gösterdiği' olguya atfedildi, işte o da belgelerin mevcudiyeti ya da kaybı ile kanıtlanarak yalandır dendi. Tartışma bu noktada kesildi. O nedenle sanki ortada filmin içerdiği faşizmle ilgili pek bir sorun yokmuş gibi görünüyor. Oysa bence daha ciddi bir sorun var.

Her şeyden önce mesele 'vahşi' diye gösterilen İngilizlerin etrafında yoğunlaşırken filmin kahramanı 'vatansever'in kimliği bütünüyle unutuluyor. Oysa, 'vatansever', Kızılderililerle Fransızlar arasındaki ortaklığa tepki göstermiş birisi. Başında bulunduğu birlik bir çarpışmada Fransızların tümünü öldürüyor. Yetmiyor, oğluna anlattığına göre, 'hiç acele etmeden' tümünün ellerini, kollarını, parmaklarını, tırnaklarını kesiyorlar. Sepetlere doldurup Kızılderililere gönderiyorlar ve bu işi örgütleyen ve emreden 'vatansever'de efsanevi şöhretini kazanıyor. Aynı adam, İngilizlerle çarpışırken de kaçmaya çalışan bir askeri fırlatıp arkasına sapladığı baltayla öldürüyor. Ardından, baltayı çıkarıp, iki çocuğunun gözü önünde adama binlerce darbe indiriyor. Kendisi kıpkırmızı kana boyanırken perdede havaya uçuşan et, kemik parçaları görülüyor. İşin garip yanı, filmin gerçekleri ne kadar çarpıtıldığının tartışıldığı, İngilizlerin o savaşta gösterildiği gibi faşist olup olmadığının sorgulandığı ve olmadığına karar verildiği bu süreçte işin bu yanına kimse değinmiyor. Aynı şey, mesela Dövüş Kulübü isimli filmde de karşımıza çıkmıştı. Film, 'neo - anarşizm' tezleri ve o boyuttaki gerçekliği açısından ele alındı fakat işin içindeki gizli ya da açık faşizm ideolojisi sorgulanmadı.

Bu çok sakıncalı bir gidiş. Çünkü, burada bir kaydırma ve çarpıtma var. Çünkü, bu tartışmalar onları gerçekçilik açısından mahkûm etse bile sorgulamayı bu eksene çekmiş fakat faşizan tavırları yönünden aklamasa bile saklamıştır. Kaldı ki, milliyetçilik kavramının böyle bir sorgulamayı kapsamaması doğal. Çünkü milliyetçilik - faşizm, milliyetçilik-vatanseverlik birbirinin içinde erimiş olgular. Fakat o kadarı bile yapılmıyor. Faşizm sorgulaması filmin kendi ideolojisine, kendi üslubuna, onun içine yerleştirdiği gizli simgelere ve ülküleştirdiği tavra dönük olarak ele alınmıyor. Tarihsel, toplumsal bir gerçekliğin etrafında kurgulanıyor ve kısa sürede de aşıyor. Oysa mesele çok daha derinde ve çok daha vahim.

Üstü örtülüp gerçek kimliği sorgulanmazken faşizm popülerleşiyor ve popüler kültürün mantığına uygun olarak sıradanlaşıyor. Yani, biraz uzak durulan, ama günlük hayatımızdaki gerçeği kabul edilebilen, o kadar da tehlikeli olamayan bir gerçeğe dönüşüyor. Sanki, bir süre sonra, 'ne yapalım o da öyle, biraz faşist; kendi seçimi' diyeceğimiz bir noktaya doğru hızla ilerliyoruz gibiyiz. Öternizde duran, uzak, yabancı, bir şey olarak gösterilirken, faşizmin içimizde duran, hepimizi her an esir alabilecek, en küçük davranışlarımıza bile sızmış bir şey olarak görmüyoruz onu ve bu bizi rahatlatıyor.

Bence bundan kimin ne çıkarı var diye oturup biraz düşünmenin zamanıdır!